

[Arne Bjerregaard]

slaget med den motivering, at vi er enige i målsætningen, men ikke enige i lovforslagets indhold.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 og 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Forhandling

Flygaard (DR):

Da retsforbundet ikke er medlem af udvalget, skal jeg meddele her, at vi vil undlade at stemme.

Kirsten Jacobsen (FP):

Fremskridtspartiet vil stemme for begge de stillede ændringsforslag, og så må vi jo håbe på, at . . .

Formanden:

Jeg gør for en ordens skyld opmærksom på, at såvel forhandlingen som afstemningen om ændringsforslagene er afsluttet, så det er lidt sent at komme med bemærkningerne, men de kan måske meddeles offentligheden på anden måde.

Kirsten Jacobsen (FP):

Undskyld!

Formanden:

Det er jo hastelovgivning, det drejer sig om. (*Munterhed*).

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 93 stemmer mod 60; 9 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om ejerlejligheder.

(Lovforslag nr. L 4. Fremsat 6/11 79. Første behandling 7/11 79. Betænkning 9/11 79. Anden behandling 12/11 79. Tillægsbetænkning 12/11 79).

Der var stillet 7 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der stillet 2 ændringsforslag af Alfred Hansen (DR) (se nedenfor).

Ændringsforslag

Af *Alfred Hansen* (DR):

Til § 3

1) I *stk. 1* (2 steder) og i *stk. 3* ændres »5. november« til: »6. november«.

Underændringsforslag til ændringsforslag nr. 7 i udvalgets tillægsbetænkning

2) I den under ændringsforslag nr. 7 forelåede affattelse af *stk. 2*, der bliver *stk. 4*, ændres »5. november« til: »6. november«.

Bemærkninger

Forslagsstilleren finder, at ikrafttrædelsestidspunktet bør være dagen for lovforslagets fremsættelse i folketinget.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Forhandling

Kaj Poulsen (S):

Boligministeren har imellem anden og tredje behandling på udvalgmødet stillet ændringsforslag, som han havde anmeldt her i salen allerede ved anden behandling, om, at de, der måtte have ejendomme, som efter dette lovforslag skulle kunne udstykket i ejerlejligheder, skulle kunne berigtige dette krav over for bygningsmyndighederne i kommunen. Det finder socialdemokratiet tilfredsstillende, idet vi ellers ville kunne forvente,

[Kaj Poulsen]

at folk om 7, 8, 10 eller 20 år kunne påstå, at de kunne have udstykket deres ejendom.

Ændringsforslaget fra kristeligt folkeparti står vi noget uforstående over for. Efter den tale, som hr. Arne Bjerregaard holdt her ved anden behandling, og som havde et socialt indhold, finder vi, det er lidt selvmodsigende, at man på den måde stiller forslag om, at en række ejendomme nu skal gå fri af denne lovs overgangsbestemmelser. Forslaget er jo blevet kaldt Lex Prehn, og dette forslag, sammen med de øvrige forslag, som boligministeren ikke har stillet, vil socialdemokratiet stemme imod.

Dræbye (RV):

Det radikale venstre har stillet 2 ændringsforslag. Det første drejer sig om lovens ikrafttræden og vedrører en flytning af datoen fra den 5. november til den 7. november.

Nu har disse datoer for ikrafttræden efterhånden været diskuteret så meget, at det er svært at lægge nye argumenter til. Jeg skal blot konstatere, at regeringens datoer er faldet én efter én og er blevet ændret til noget mere fornuftigt, sådan at datoen den 5. november, som stadig væk står i ejerlejlighedsloven, nu nærmest kan forstås som et figenblad på statsministerens ære eller dyd i forhold til hans optræden i TV. Derfor er det tilsyneladende ikke muligt at få den flyttet.

Det andet forslag drejer sig om den ene af de tre overgangsbestemmelser, som er indeholdt i lovforslaget i boligministerens nye formulering. Som lovforslaget nu er formuleret, er der tre krav, som skal opfyldes, for at man kan bevare en mulighed for udstykning. For det første skal tilbudsproceduren være overstået – det gælder kun for ejendomme med mere end 5 lejligheder – for det andet skal man have henvendt sig til landinspektør, og for det tredje skal arbejderne være fysisk igangsat.

De to første volder ikke de store problemer. Det tredje krav indeholder derimod en klar mulighed for, at enkeltpersoner, der har handlet i tillid til gældende lovgivning, påføres tab. Boligministeren bekræftede ved anden behandling, at dette er tilfældet, og jeg skal understrege, at disse tab ikke drejer sig om forventede indtægter, men om afholdte udgifter.

Problemerne vil i alt væsentligt kunne undgås ved at følge det af os stillede ændringsforslag, og jeg skal derfor som ved anden behandling konstatere, at vi ikke forstår regeringens holdning til dette forslag, fordi man samtidig i alt væsentligt også ville kunne fjerne grundlaget for den diskussion om ekspropriation, som foregår i forbindelse med denne lovgivning, ved at stemme for vores ændringsforslag. Vi mener ikke, der er tale om nogen ekspropriationslov. Men vi ved, at de af justitsministeren omtalte atypiske tilfælde bl. a. kan ligge i disse bestemmelser, hvorefter man ved at stemme for vores ændringsforslag kunne fjerne muligheden for nogle af de erstatningssager, som justitsministeriet har sagt kunne forekomme i forbindelse med lovens vedtagelse. Her vil afholdte arkitekt- og ingeniørarbejder til detailprojektering kunne løbe op i store beløb og dermed være et af de problemer, som regeringen ville have også efter vedtagelsen af et lovforslag.

Derfor vil vi anbefale, at man stemmer for de to af os stillede ændringsforslag.

Kirsten Jacobsen (FP):

Så tager vi ændringsforslagene til det andet forslag.

Fremskridtspartiet vil stemme for det af de radikale stillede ændringsforslag om at ændre datoen den 5. november til den 7. november. Vi vil også stemme for det radikale ændringsforslag under nr. 2, som går ud på, at ordene »fysisk på ejendommen iværksatte arbejder« skal udgå. Vi vil stemme imod de af boligministeren, SF og VS stillede ændringsforslag, og hvis det radikale venstres ændringsforslag ikke bliver vedtaget, vil vi stemme for det af Danmarks retsforbund stillede underændringsforslag om, at datoen ændres fra den 5. til den 6.

Derefter vil jeg knytte et par bemærkninger til ændringsforslaget under nr. 4, stillet af kristeligt folkeparti. Det er et teknisk enormt dårligt ændringsforslag, som man faktisk ikke burde stemme for, men eftersom hele lovforslaget er lige så teknisk dårligt, er der såmænd ikke så stor forskel på dets kvalitet og kvaliteten af ændringsforslaget fra kristeligt folkeparti, og da der bør stemmes for alle de lempelser, man kan indføje i denne lovgivning, vil fremskridtspartiet stemme for æn-

[Kirsten Jacobsen]

dringsforslaget under nr. 4. Jeg gør altså opmærksom på, at vi er helt klar over, at det er et teknisk meget dårligt ændringsforslag, og at det burde have været gennemtænkt noget bedre, men det svarer til lovforslagets kvalitet i øvrigt.

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg skal ikke kommentere kvalitetskraverne, hverken med hensyn til forslagene eller indlæggen.

Kristeligt folkeparti vil gerne anbefale de af de radikale stillede ændringsforslag, såvel nr. 1 som nr. 2, men specielt nr. 2, fordi vi stadig væk er betænkelige ved den idelige diskussion om ekspropriation eller ikke ekspropriation. Vi ønsker i alt fald, at loven skal have et sådant indhold, at så få som muligt af dem, der har handlet i tillid til den nuværende lovgivning, af denne lov får ødelagt nogle muligheder for at investere på rimelig måde. Jeg er da klar over, at uanset hvad vi gør, vil der være nogle, som har handlet i tillid til nuværende lovgivning, og som simpelt hen bliver snydt; vi kan ikke gøre det anderledes. For også at imødekomme dette har jeg stillet ændringsforslag nr. 4. Man har sagt, det er et teknisk dårligt forslag, man har bare ikke begrundet, hvorfor det er et teknisk dårligt forslag. Ved at opfange dem, som har udført en hel masse arbejde, tager man i alt fald en hel masse ud, som har handlet i tillid til den nuværende lovgivning. Derfor har vi stillet forslaget. Ikke fordi vi ikke vil være med til, at der skal være stop for udstykning af ejerlejligheder, men fordi vi ønsker at fratage de mennesker, som stadig fremturer med udtalelser om ekspropriationsmuligheder i lovforslaget, muligheden for fortsat at fremføre disse synspunkter, og jeg må beklage, at regeringen ikke har været lidt mere villig til at diskutere enkelthederne i forslagene, så vi kunne have været fri for den idelige debat om dette spørgsmål.

Der bliver jo nok en større debat bagefter om selve lovforslaget, men jeg fornemmer, at regeringen ved at standse behandlingen af forslaget og sende det tilbage til udvalget i alt fald kunne imødekomme nogle af de angreb, der er kommet.

Men vi vil altså selvfølgelig stemme for vores eget ændringsforslag og vil meget anbefale, at man stemmer for det og det af de

radikale stillede ændringsforslag; de øvrige vil vi stemme imod.

Wilhelm (VS):

Det meste af det her er jo nogle gamle travere: ændringsforslagene fra de radikale, ændringsforslagene fra kristeligt folkeparti er jo ting, man søgte at få igennem ved anden behandling, og som man nu prøver at smugle ind i en lidt ændret form her ved tredje behandling. Dem stemmer vi imod.

Så foreligger der et ændringsforslag, der, forstår jeg, ikke er fra retsforbundet, men fra hr. Alfred Hansen; det stemmer vi også imod. Jeg synes, det er noget af det mere flippede, man har set. Datoen den 6. november er hverken proklamationsdatoen eller fremsættelsesdatoen, men et eller andet misk-mask derimellem, og det kan jeg i hvert fald ikke se nogen som helst begrundelse for.

Det, der er nyt i dette her, er ændringsforslagene nr. 3, 5, 6 og 7, stillet af boligministeren med tilslutning af bl. a. VS. Jeg vil gerne sige noget om, hvordan vi opfatter disse fornyelser.

Vi synes, det er en afgjort forbedring. Det, der var problemet, og som vi havde gjort opmærksom på inden andenbehandlingen, men ikke rigtig fundet nogen udgang på, var, at når vi fjernede tinglysningsfristen til foråret, som boligministeren i øvrigt allerede havde indstillet sig på at skubbe til hen på sommeren, og som ville blive skubbet igen og igen, altså når vi fjernede den og i stedet indsatte mere præcise kriterier for udstykningsretten, kriterier, som allerede skulle være opfyldt nu, fik vi det problem, at man kunne henvende sig lang tid frem og påstå, at de kriterier var opfyldt pr. 5. november, at ombygningen var gået i gang, at landinspektøren var adviseret, i en fremtid, hvor ingen faktisk rigtig havde erindring om, hvordan situationen var den 5. november 1979. Det er løst nu ved, at disse attester og erklæringer skal indleveres til kommunerne inden 1. december, og det, jeg gerne vil understrege, er, at her får lejerne og her bør lejerne benytte den kontrolmulighed, der ligger i, at de straks efter 1. december henvender sig til kommunerne og får konstateret, om deres ejendom er med, og straks, medens det er i frisk erindring både hos dem selv og hos håndværkerne, hvis erklæringerne eventuelt

[Wilhelm]

er falske, som vi så nogle tilfælde af det under overgangsordningen i 1977, gøre indsigelse mod den erklæring, der måtte ligge, om, at arbejdet var påbegyndt den 5. november. Der ligger altså en mulighed for landets 500.000 lejerfamilier i de boliger, dette her drejer sig om, for at kontrollere, at der ikke bliver snydt med overgangsordningen. Det synes jeg er et væsentligt fremskridt; vi er glade for, at det kom, og vi anbefaler ændringsforslag nr. 3, 5, 6 og 7.

Flygaard (DR):

På mit partis vegne skal jeg meddele, at vi vil stemme imod ændringsforslag nr. 1, imod ændringsforslag nr. 2, for ændringsforslag nr. 3, imod ændringsforslag nr. 4, for ændringsforslag nr. 5, for ændringsforslag nr. 6 og for ændringsforslag nr. 7.

Jeg vil gerne sige ministeren tak specielt for ændringsforslag nr. 5 og 6.

Endelig skal jeg meddele for mit eget vedkommende, at jeg ikke kan stemme for de ændringsforslag, der er stillet uden for betænkningen af hr. Alfred Hansen.

Alfred Hansen (DR):

Det radikale venstre har stillet et ændringsforslag gående ud på, at ikrafttrædelsestidspunktet skal være den 7. i stedet for, som forslaget siger, den 5. Det er meget pudsigt at høre den radikale ordfører udtale betæneligheder ved, at noget træder i kraft før fremsættelsestidspunktet, som det har været tilfældet for de forslag, som har med pensjonskassers udlån at gøre, og dette forslag om boliglovene. Men det radikale venstre var åbenbart ikke så betænkeligt, da det drejede sig om prisstoploven og lønstoploven, som trådte i kraft den 5., for dem stemte det radikale venstre for.

Hvis nu det radikale venstres ændringsforslag bliver vedtaget, er der for mig at se en disharmoni imellem det, som det radikale venstre siger i deres første ændringsforslag, og det, som det radikale venstre siger som medforslagsstiller til de ændringsforslag, boligministeren har stillet. Jeg ved ikke, hvordan det radikale venstre havde tænkt sig at tackle den situation, hvis det nu viste sig, at deres første ændringsforslag bliver vedtaget, men det gør det nok næppe.

Jeg har uden for betænkningen som allerede meddelt af formanden stillet et ændringsforslag gående ud på, at ikrafttrædelsestidspunktet skal være fremsættelsesdatoen. Det er ikke, vil jeg gerne sige til hr. Wilhelm fra VS, et flipnummer eller noget i den retning. Jeg kan forstå på hr. Wilhelm, at proklamationsdatoen er en god dato. Hr. Wilhelm mener altså, at det må være rigtigt, at f. eks. statsministeren toner frem i fjernsynet søndag den 4. og siger, at nu vil der blive fremsat sådanne forslag, for det er jo det, der er tilfældet, hvis loven vedtages uændret, og det er fra mandag morgen eller efter midnat mellem søndag og mandag, at loven skal træde i kraft. Jeg ønsker, at dette lovforslag bliver vedtaget, men jeg ønsker ikke, at loven skal træde i kraft før fremsættelsestidspunktet. Dette er der holdning i, hr. Wilhelm. Hvis mit ændringsforslag bliver vedtaget, hvad jeg håber, træder loven i kraft efter midnat mellem den 5. og 6. Det er jo sådan, at lovforslaget lå på folketingets bord tirsdag den 6. november, og derfor mener jeg, det må være det rigtige tidspunkt at sætte loven i kraft på.

Man kunne naturligvis også have valgt selve vedtagelsesdatoen, altså i dag, men da der er tale om et lovforslag, hvis vedtagelse vil kunne provokere en hamstringsbølge, på samme måde som når der er tale om afgiftsforslag, er der særdeles vægtige grunde til at sætte loven i kraft på fremsættelsesdagen, og jeg skal derfor stærkt opfordre til, at der skabes flertal for denne dag.

Hvis man statuerer et eksempel her og siger: vi kan godt sætte loven i kraft, før man har fremsat forslag dertil i tinget, har man accepteret, at den træder i kraft 1 dag før. Hvornår bliver vi præsenteret for en situation, hvor ikrafttrædelsen er 5 dage, 10 dage eller måske mere før fremsættelsesdatoen? Jeg vil advare meget, meget stærkt mod en sådan udvikling og en sådan tendens.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg skal såmænd blot gøre hr. Alfred Hansen opmærksom på, at han har sat sig mellem to stole, for der ligger 2 døgn imellem proklamationsstidspunktet og fremsættelsestidspunktet, og det, hr. Alfred Hansen gør, er at legalisere det første døgn, men ikke det

[Wilhelm]

andet. Det var den 6. om aftenen, at disse forslag blev fremsat. Det var sent om aftenen den 6., og derfor har alle andre fornuftige mennesker, som har ønsket, at det skulle være fremsættelsesdatoen, sagt den 7., for den tekst, hr. Alfred Hansen vil indsætte den 6. i, hedder »inden den 6. november«, ligesom den hedder »inden den 5. november«, og ligesom den i de andre ændringsforslag hedder »inden den 7. november«. Derfor er det, hr. Alfred Hansen gør med dette forslag, at han siger, at den spekulationsbølge, der satte i gang om mandagen, er i orden, men at den, der fortsatte om tirsdagen, ikke er i orden, selv om lovforslaget først blev fremsat tirsdag aften.

(Kort bemærkning).

Alfred Hansen (DR):

Der er ikke noget med at legalisere udstykning af ejerlejligheder mandag den 5., for mandag den 5. forelå der intet lovforslag om stop for udstykning af ejerlejligheder. Dette forslag blev meddelt her fra folketingets talerstol af formanden tirsdag den 6., og samme dag blev forslagene runddelt.

Jeg vil gerne spørge hr. Wilhelm – han har ikke modsagt min formodning i første omgang – om han mener, at proklamations-tidspunktet er et legalt tidspunkt at sætte love i kraft på. Jeg synes, det er en meget betænkelig sag, men det kan måske ikke for-bavse.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Det fandt jeg sådan set ret overflødigt at svare hr. Alfred Hansen på, for vi har sammen med andre stillet et forslag om, at dette skulle træde i kraft fra det tidspunkt, det egentlig blev proklameret på, nemlig den 1. oktober, fordi det bevisligt ligger sådan, at antallet af ansøgninger om udstykninger blev femdoblet i oktober måned og blev tredive-doblet i de første 5 dage af november. Derfor har vi ment, at dér, hvor det ikke var tilbudspligten, der er kriteriet, og dér, hvor det er små ejendomme, hvor en tilbudspligt ikke kan fjerne den bølge, ville det rigtige være at forhindre den igangsatte spekulation, da forslaget faktisk blev proklameret omkring den

1. oktober. Dermed er hr. Alfred Hansens spørgsmål om vores holdning til den slags problemer besvaret.

Dræbye (RV):

Hr. Alfred Hansen rejste et problem omkring stemmeafgivningen. Jeg kan sige, at hvis man stemmer for vores ændringsforslag, der, således som rækkefølgen er tilrettelagt, kommer til afstemning først, og derefter stemmer for boligministerens ændringsfor-slag, opstår der ikke nogen modstrid. Så vil lovens ikrafttræden blive den 7. november, og så vil bestemmelsen om »fysisk på ejendommen« ikke være indeholdt i forslaget. Dette fremgår ved et nærmere studium af, hvordan afstemningen er tilrettelagt.

Dernæst skal jeg henholde mig til hr. Wilhelms bemærkninger om ikrafttrædelsestidspunktet og blot konstatere, at jeg nærmest fersk fra maskinen fik lovforslaget her tirsdag aften kl. 20. På det tidspunkt var hele den 6. vel nok forløbet, og det er derfor fuldstændig korrekt at sige, at hvis man vil undgå tilbagevirkende kraft fra før fremsættelsestidspunktet, skal det formuleres »inden den 7. november«. Det kan der ikke være nogen tvivl om.

Endelig siger hr. Alfred Hansen, at der er en inkonsekvens i det radikale standpunkt til tilbagevirkende kraft, fordi vi siger, det ikke gælder pris- og lønstoploven. Nej, det er klart, det gælder ikke lovforslag, som helt og fuldstændig ville miste deres mening, hvis ikke de blev vedtaget med et ikrafttrædelsestidspunkt fra proklamationen. Det er oplagt, og det har altid været praksis i forbindelse med folketingets behandling af sådanne lovforslag.

(Kort bemærkning).

Alfred Hansen (DR):

Blot dette til hr. Dræbye: det, der er betænkeligt for det radikale venstre i visse situationer, er altså ikke betænkeligt i andre situationer.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 i betænkningen

forkastedes, idet 74 stemte for, 89 imod.

Ændringsforslag nr. 1 uden for tillægsbetænkningen af Alfred Hansen (DR)
forkastedes, idet 79 stemte for, 89 imod.

Ændringsforslag nr. 2 uden for tillægsbetænkningen af Alfred Hansen (DR) betragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1 uden for tillægsbetænkningen.

Ændringsforslag nr. 2 i betænkningen
forkastedes, idet 80 stemte for, 89 imod.

Ændringsforslag nr. 3 i betænkningen
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 i betænkningen
forkastedes, idet 24 stemte for, 147 imod.

Ændringsforslag nr. 5-7 i betænkningen
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til
forhandling.

Forhandling

Kaj Poulsen (S):

Det er med tilfredshed, at socialdemokratiet nu kan konstatere, at vi får en lovgivning igennem, som sætter en effektiv stopper for udstykning af ejerlejligheder, således at den medfølgende spekulation bliver stoppet.

Under den forhandling om ændringsforslagene, vi netop har haft, sagde hr. Arne Bjerregaard, at regeringen burde have taget en debat om enkeltheder, fordi man så havde undgået denne debat om ekspropriation. Justitsministeren har svaret 117 gange klart og entydigt, hvad regeringen mener om dette forslag og snakken om ekspropriation. Det har været entydigt nej hver gang. På trods af det har man fra de borgerlige partiers side forsøgt at mistænkeliggøre dette forslags klare hensigter.

Såfremt man bliver ved at lege sådan med grundlovens § 73, som man fra de borgerlige side gør i denne sag, er der ingen tvivl om, at dette misbrug vil udvande den mindretalsbeskyttelse, der ligger i grundloven. Kunne man fra de borgerlige partiers side

forklare mig forskellen på det, de kalder ekspropriation i denne sag, og de indgreb og reguleringer, der er lavet vedrørende kakkellovsnscirkulære, bygningsreglement, regionplanlægning og kommunalplanlægning? Det er helt klart, at såfremt man på den måde forsøger at chikanere det parlamentariske arbejde i et demokrati som det danske, er det folkestyrets parlamentariske grundlag, der er angrebet, og det må vi tage skarpt afstand fra i socialdemokratiet.

Svend Erik Hovmand (V):

Vi har i de seneste dage oplevet, at en række socialdemokrater har meddelt offentligheden med forargelse i stemmen, at andre partier i dette ting handler ikke alene uovervejete, men også usagligt, og en lang række andre argumenter har været brugt.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det, vi diskuterer her, er stop for ejerlejligheder, ændring af en lov, som socialdemokratiet selv har været med til at gennemføre. Men ikke nok med det, det er også spørgsmålet om brud på et forlig, som socialdemokratiet har indgået for ganske få måneder siden. Der var måske ikke mange ord om ejerlejligheder i selve forliget, men forliget var alligevel en besegling af den ejerlejlighedslovgivning, vi har opereret med i de seneste år.

Jeg skal ikke her begynde at fordele ansvar og skyld, men kun sige, at jeg mener ikke, at socialdemokratiet er det parti, der har grund til den største forargelse i disse dage, tværtimod.

Jeg vil gerne klart understrege, at når venstre er modstandere af denne lovgivning og vil benytte den først givne lejlighed til at få loven ophævet, er det, fordi vi mener, at ejerlejlighedstanken i sig selv er en god tanke både for den enkelte familie og for samfundet. Det er nødvendigt for mig at understrege, at vi selvsagt vender os klart imod fupmoderniseringer og urimelige spekulationsgevinster på ejerlejligheder, derom ingen tvivl. Men vi går også imod, at vi med et lovforslag som det, vi her taler om, afskærer en meget betydelig del af Danmarks befolkning fra nogen sinde at få mulighed for at eje deres egen bolig. Hvorfor skal man diskriminere over for den ca. 1 million mennesker, der bor i de 400.000 lejligheder, der berøres af dette lovforslag? Hvorfor skal man sige til

[Svend Erik Hovmand]

denne million, en femtedel af Danmarks befolkning: I skal ikke have mulighed for at overtage jeres egen ejendom og eje jeres egen bolig? Hvad er ideen med denne diskrimination?

Socialdemokratiet har ved mange lejligheder talt meget om behovet for en spredning af ejendomsretten, og så kommer man her med et forslag, som virkelig forhindrer en spredning af ejendomsretten, og som faktisk mere end noget andet forslag, vi har set i nyere tid, dæmmer op for en effektiv spredning af ejendomsretten, dæmmer op for fremme af den private opsparring, som vi i høj grad også har behov for i dette samfund i disse år, dæmmer op for en privat investering i byfornyelse, som vi sandelig også har behov for i disse år. Jeg kan godt se, at boligministeren ser betænkelig ud, og jeg forstår godt hvorfor. Det skyldes bare tanken om de mange store milliardbeløb, der skal anvendes, hvis byfornyelsen skal gennemføres efter boligministerens tanker med tilskud fra det offentlige. Nu glider der en mulighed for, at man fra privat side kunne have finansieret en meget væsentlig del af denne byfornyelse, af hænde.

Men sig mig: er det, fordi man har ladet sig skræmme af LO og nogle avisoverskrifter om urimelige spekulationsgevinster eller fupmoderniseringer? Er det virkelig det, der er baggrunden for, at socialdemokratiet kommer med dette lovforslag? Hvis det er det, hvorfor kom man så ikke med et forslag mod disse enkeltstående tilfælde i stedet for at lade hele landet lide under et diskriminerende forbud?

Og hvad har et permanent stop for ejerlejligheder i øvrigt at gøre med de øvrige pristoplove? Ejerlejlighedsloven forbedrer ikke betalingsbalancen med én eneste krone; til gengæld øger den arbejdsløsheden, fordi moderniseringsarbejder nu ikke gennemføres, og samtidig forhindrer man, som jeg nævnte det før, en spredning af ejendomsretten og en tiltrængt forbedring af den private opsparring. Jeg synes, det er svært at finde nogen saglige begrundelser for, at socialdemokratiet, så kort efter at man har indgået et boligforlig, nu ønsker at bryde forliget. Jeg synes, det er vanskeligt at finde en saglig argumentation for den forargelse, som man i øjeblikket møder fra flere socialdemokraters side, og jeg synes, der er grund til at understrege, at dette

lovforslag ikke alene indebærer en stor gene for mange ejere – her har vi hele diskussionen om ekspropriation, som jo meget klart har vist os, at de fremmeste eksperter i justitsministeriet ikke har kunnet afvise, at grundlovens § 73 havde kunnet komme i anvendelse i forbindelse med denne lov – men forslaget drejer sig også om hensynet til lejerne, hensynet til den ene million mennesker, der bor i de 400.000 lejligheder, der potentielt er berørt af dette lovforslag, de 400.000 lejligheder, som nu ikke får mulighed for at blive udstykket. Jeg tror ikke på, at en væsentlig part af disse ville være blevet udstykket alligevel, men det er oplagt, at mange af dem havde haft muligheden for det, hvis ikke dette lovforslag blev vedtaget. Jeg kan ikke se ideen i, at man gennemfører en diskrimination over for de mange mennesker, der bor i disse lejligheder.

Lad mig slutte med at sige, at det radikale venstres ordfører, hr. Dræbye, sagde for et øjeblik siden fra denne talerstol, at det var vigtigt, at det radikale venstres ændringsforslag blev vedtaget, for hermed ville en væsentlig begrundelse for ekspropriation falde væk. Sådan måtte jeg opfatte hr. Dræbyes udtalelser. Det blev de ikke, og så må man vel gå ud fra, at hr. Dræbye og det radikale venstre stadig væk er af den opfattelse, som vi andre også har givet udtryk for, at der er en begrundelse for og en tvivl om ekspropriation, en tvivl, som justitsministeriets embedsmænd også har givet udtryk for. Man har ikke kunnet afvise, at grundlovens § 73 kan finde anvendelse på denne lov. Jeg kan forstå, at det radikale venstre nu også er af samme opfattelse, hvilket jeg bifalder.

Keld Andersen (KF):

Jeg har vist ved såvel første som anden behandling af dette lovforslag tilkendegivet, hvad det konservative folkeparti synes om det, og det skal jeg ikke gentage her ved tredje behandling. Jeg skal blot sige, at når situationen her ved tredje behandling er den, at en række partier har besluttet at benytte sig af forretningsordenens § 15, stk. 5, og indsamle de nødvendige underskrifter for at få et sådant lovforslag udsat, indtil der har været afholdt nyvalg til folketinget, er det, fordi vi i det konservative folkeparti er af den ganske bestemte opfattelse, at dette lov-

[Keld Andersen]

forslag med sine overgangsbestemmelser indebærer ekspropriationsmuligheder. Det er således, at man, hvis det gennemføres, vil straffe en række mennesker, som har handlet i god tro og i tillid til gældende lov, og noget sådant kan det konservative folkeparti ikke medvirke til. Derfor vil vi sammen med andre partier samle disse 60 underskrifter, der skal til for at få udsat denne lovs ikrafttræden.

Jeg forstår, at hr. Kaj Poulsen er af en anden opfattelse og mener, at når en række partier er uenige med hr. Kaj Poulsen og hans parti, er det ikke, fordi man har en anden opfattelse, men kun, fordi man har til formål at misbruge grundloven, og hvad hr. Kaj Poulsen ellers beskyldte os for. Det er ikke det, der er tale om. Der er tale om, at en række partier har en anden mening end hr. Kaj Poulsen, og denne mening har hr. Kaj Poulsen og hans parti haft lejlighed til at prøve at bevise under udvalgsarbejdet skulle være forkert. Dette er ikke lykkedes, og derfor deltager vi i det initiativ, som er taget, og bruger folketingets forretningsordens § 15, stk. 5.

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg må sige, at jeg forstår faktisk ikke den socialdemokratiske selvglæde, som hr. Kaj Poulsen gav udtryk for. Jeg forstår udmærket godt den hr. Kaj Poulsenske selvglæde, men vi skal jo ikke glemme, at når socialdemokratiet nu siger, at man længe har ønsket at stoppe udstykningen af ejerlejligheder osv., så har socialdemokratiet i lang tid haft mange chancer, hvis man bare ville have benyttet sig af dem. Hver eneste gang er man derimod gået på forlig med den anden side af salen, og man er medansvarlig for alle de ejerlejlighedslove, der siden 1966 har været vedtaget her i folketinget.

Og må jeg så godt sige til hr. Kaj Poulsen, at fremskridtspartiet – og jeg går ud fra, det gælder alle andre partier – ønsker ikke at lege med grundloven. Vi kunne jo modsætningsvis spørge, om det er det, hr. Kaj Poulsen måske gør ved at være med til at stemme for et sådant forslag. Grunden til, at vi agerer så kraftigt og stiller så mange spørgsmål til landets justitsminister, er, at vi ønsker at give landets justitsminister alle rimelige mu-

ligheder for at tilbagevise, at dette forslag skulle være i strid med grundlovens § 73.

Justitsministeren har haft alle de chancer, som overhovedet kan gives nogen. Justitsministeren har ikke været i stand til at fjerne tvivlen, og jeg vil da godt sige, at fremgangsmåden i justitsministeriet undrer mig en lille smule, når vi ser på, hvilke ændringer forslaget har gennemgået, siden det blev fremsat her i folketinget, hvor vi jo oprindeligt havde nogle overgangsbestemmelser, hvorefter der kunne udstykkes ca. 13.000 lejligheder.

Så kom boligministeren i et samråd med et ændringsforslag til boligudvalget, fordi justitsministeriet var betænkeligt ved den oprindelige formulering. Man var betænkelig ved, at der kunne blive tale om ekspropriation.

Dernæst skete der det, som hr. Wilhjelm betegnede som teknisk bistand fra VS, at der kom et nyt ændringsforslag, hvorefter der kunne udstykkes 2.000 lejligheder efter overgangsbestemmelserne, og så postulerer justitsministeren, at man har taget endnu mere hensyn til grundlovens § 73. Det virker ulogisk, at når man kan udstykke 13.000 lejligheder, er man betænkelig i henhold til grundlovens § 73, men når man rammer endnu flere, 11.000 lejligheder flere, synes man, man i al væsentlighed har løst problemerne. Det virker komplet og totalt ulogisk. Det viser også de svar, som justitsministeren har givet, eller det svar, for der er jo faktisk kun tale om ét svar, idet det er det samme svar, justitsministeren har ladet genoptrykke, hver eneste gang han er blevet spurgt. Der er ingen grund til, at statsministeren griner, for det er nemlig ikke det samme, han er blevet spurgt om. Der er sket tre ændringer i overgangsbestemmelserne, men hver gang har justitsministeren været i stand til at afgive det samme standardsvar, på trods af at man, da man havde den lempeligste overgangsregel, var betænkelig. Nu har man nogle, der er endnu skrappe, og så er man ikke så betænkelig mere. Det er grunden til, at vi andre bliver endnu mere betænkelige, hr. justitsminister. Det er grunden til, at fremskridtspartiet allerede ved anden behandling gav udtryk for, at hvis ikke justitsministeren – som jeg mener det er hans opgave – kunne fjerne enhver tvivl om, at der sker brud på grundloven, ville fremskridtspartiet tage initiativ til at starte en underskriftindsamling, så

[Kirsten Jacobsen]

vi kunne få lovforslaget udsat. Det er baggrunden. Justitsministeren har overhovedet ikke siden den dag pillet spor ved de argumenter, vi havde for det før, og jeg må sige, at den almindelige juridiske opfattelse her i landet er, at hvis man siger, at man i al væsentlighed har løst noget, så har man samtidig også sagt, at der er noget, man ikke har løst. Og jeg vil postulere, at de overgangsbestemmelser, vi har nu, har løst færre problemer end de overgangsbestemmelser, vi oprindeligt havde. Det tror jeg ingen kan modbevise.

Så må jeg i øvrigt sige blot som et kuriosum, at det undrer mig, hvordan dette notat om grundlovens § 73, stk. 2, optræder i udvalgets betænkning. Så vidt jeg ved, bad boligudvalget på mødet, inden der blev afgivet betænkning, om at få et svar fra justitsministeriet optrykt som bilag, og vi har spørgsmålet, nr. 31, og vi har svaret, og så kommer der lige pludselig sådan et eller andet mærkeligt notat. Jeg ved ikke, om det er justitsministeren, der beder om at få særlige bilag optrykt til udvalgets betænkning, men efter min mening er det i hvert fald noget, der er sket efter, at betænkningen var afgivet, og det er i sig selv mærkeligt for mig. Jeg har ikke noget imod, at justitsministeren tilstiller boligudvalget alle mulige bilag, men jeg finder det mærkeligt, at et bilag lige pludselig optræder i en betænkning, efter at betænkningen er afgivet, og uden at udvalget har anmodet om bilaget.

Må jeg så sige til sidst til hr. Kaj Poulsen: det kan altså ikke nytte noget, at man heroppefra spørger, hvad forskellen er på dette og kakkellovscirkulæret og byggeoven. Det ved hr. Kaj Poulsen udmærket godt, og han ved udmærket godt, at det argument ikke holder, for både med kakkellovscirkulære, byggeov og alt muligt andet er der tale om, at man vedtager en lov, og efter at den er vedtaget ved almindelig vedtagelsesprocedure, kan der ikke ske noget. Hvis man havde fremsat et forslag her i folketinget om, at man ville indføre stop for ejerlejligheder, og sagt, at loven træder i kraft ved bekendtgørelse i Lovtiden eller sådan, at man ikke rammer folk, som i tillid til gældende lov har haft omkostninger ved at sætte arbejde i gang, var det noget andet. Grunden til, at vi overhovedet kan tale om grundlovens § 73, er jo de begrænsninger, der ligger i overgangsbestem-

melserne, og det ved hr. Kaj Poulsen udmærket godt, ligesom hr. Kaj Poulsen også ved, at de argumenter, som han har fremført, ikke holder.

Jeg håber på, at bl. a. det radikale venstre nu har indset, at man ikke kan stemme for en lov, som man selv stiller ændringsforslag til – for at undgå, at den skal få karakter af ekspropriation – som så stemmes ned, så jeg håber, at det radikale venstre vil tage sin stilling op til fornyet overvejelse. Det er jo trods alt det radikale venstre, som selv her i folketinget har fremsat det oprindelige forslag om ejerlejligheder, fordi det radikale venstre havde den opfattelse, at ejerlejlighedsformen var en god boligform, som man skulle styrke. Derfor håber jeg, det radikale venstre vil overveje endnu en gang, hvorvidt man totalt har skiftet mening siden 1976.

Kalnæs (SF):

SF er glad for den begrænsning i retten til at udstykke ejerlejligheder, der ligger i dette lovforslag. Men det er ikke sådan, at vi mener, denne lov er fyldestgørende, tværtimod anser vi den ikke for stram. Der er stadig væk store muligheder for at udstykke ejerlejligheder både på mere rimelig måde og også med spekulation for øje.

Hr. Svend Erik Hovmand fra venstre siger, at man vender sig mod fupmodernisering og urimelige spekulationsgevinster, men det stoppes ikke af denne lov. Der er stadig væk muligheder for at lave udstykninger i henhold til de overgangsbestemmelser, der er, og der er stadig muligheder for at udstykke lejligheder i ejendomme, der er opført efter 1966. Der er altså ikke stoppet for udstykningerne, der er ikke stoppet for spekulationsmulighederne i denne ejerlejlighedslov.

Det ville vi gerne have gjort noget mere ved i SF. Der er også det i det, at der stadig væk er 65.000 lejligheder, som er udstykket, men ikke solgt, og der er her en gevinst på 7 mia kr. Der er altså ingenlunde stoppet for spekulationsgevinster med denne lov.

Det er heller ikke rigtigt, at man afskærer mennesker fra at eje egen bolig. Vi går i SF ind for, at man stadig væk skal kunne opføre nye ejendomme med henblik på udstykning i ejerlejligheder. Det, vi vender os imod, er, at man kan udstykke boligejendomme, der er opført som lejeboliger, i ejerboliger. Men

[Kalmæs]

selv det er der også stadig væk muligheder for.

Så taler hr. Svend Erik Hovmand om milliardbeløb til byfornyelsen, hvis man begrænser udstykningen af ejerlejligheder. Men her er det jo sådan, at selv med den lov, vi har nu, hvor der er mulighed for udstykning af ejerlejligheder, er det i vidt omfang det offentlige, der betaler udgifterne ved disse udstykninger, nemlig gennem de store tilskud, der gives til ejerboliger gennem retten til at fradrage renter af privat gæld. Det vil sige, at en meget stor del af de spekulationsgevinster, der opnås gennem ejerlejlighedsudstyknings, faktisk betales af det offentlige, så jeg tror ikke, der ændres så meget på det punkt. Der vil stadig væk være brug for, at der sættes offentlige penge ind, når det drejer sig om byfornyelse.

Vi mener i SF ikke, at der kan være tale om ekspropriation i forbindelse med denne lov. Der har været lignende indgreb tidligere i ejerlejlighedslovgivningen, uden at der har været tale om ekspropriation, og vi vil derfor støtte lovforslaget, sådan at vi får det gennemført. Vi havde gerne set loven strammere, men støtter den, som den er.

Dræbye (RV):

Jeg har ved første og anden behandling givet udtryk for de mere principielle synspunkter og konstateret, at loven er udtryk for, at vi ikke kan administrere vores boligpolitiske mål på en sådan måde, at vi fuldt kan imødekomme dem på grund af de skattemæssige og økonomiske problemer, der er knyttet til boligen. Det har vi taget til efterretning, og derfor stemmer vi for loven.

Men vi har samtidig sagt, at det er vigtigt at få styrket den boligform, som indeholder de samme brugsfordele som ejerboligen, nemlig andelsboligen, og jeg er derfor glad for de svar, jeg fik fra boligministeren ved anden behandling, hvor han gav udtryk for, at regeringen var moralsk forpligtet til at arbejde videre med spørgsmålet om finansiering af opførelse af nye andelsboliger, om finansiering af omdannelse af lejligheder til andelsboliger og om en særlig indeksfinansiering i forbindelse med andelsboligerne. Jeg håber så, at denne moralske forpligtelse er af en sådan karakter, at regering og socialde-

mokrati vil leve op til den, men det får vi jo konstateret hen ad vejen.

Hr. Svend Erik Hovmand mente, at denne vedtagelse er i strid med det boligforlig, der blev indgået i foråret. Jeg kan for det radikale venstres vedkommende sige, at vi ikke har indgået nogen aftaler, som indeholdt ting vedrørende ejerlejlighederne. Hvis sådanne aftaler er indgået, er de alene indgået mellem socialdemokratiet og venstre. Om de så er faldet med regeringen, må de to partier afgøre indbyrdes. Det indeholdes i hvert fald ikke i det forlig, vi er med i.

Diskussionen drejer sig ellers i høj grad i dag om ekspropriationsbestemmelserne, og her citerer hr. Svend Erik Hovmand mine bemærkninger fra debatten om ændringsforslagene på en måde, som ikke er korrekt. Jeg sagde, at det, der var problemet ved vores ændringsforslag, var de af justitsministeriet omtalte atypiske tilfælde, som måske kunne blive forøget i forbindelse med den nugældende overgangsbestemmelse med fysisk igangsætning af arbejderne. Men justitsministeriet siger klart i det notat, som ligger til grund for udtalelserne omkring ekspropriation, at selv om sådanne atypiske tilfælde eksisterer, vil det ikke bringe loven i strid med grundlovens § 73, og vi er af samme opfattelse. Vi mener ikke, der er tale om ekspropriation.

Men jeg synes, der er grund til at opfordre både de medlemmer, der ønsker en udsættelse af loven i henhold til grundlovens § 73, og statsministeren til at lade det praktiske arrangement, som jo skal foregå på tre søgninger, forløbe på en sådan måde, at mindretallet ikke afskæres fra sine rettigheder i henhold til grundlovens § 42 omkring folkeafstemninger. Det må være således, at der ikke på grund af praktiske afviklingsmæssige problemer sker det, at mindretallet afskæres fra de parlamentariske rettigheder til at kræve forslaget til folkeafstemning, og jeg vil gerne bede både dem, der vil lave en sådan underskriftindsamling, og statsministeren om at bekræfte, at de vil gøre, hvad de kan, for at sådanne praktiske problemer ikke får indflydelse på rettighederne i henhold til § 42 i grundloven.

Jeg skal endelig sige om diskussionen om lovforslaget, også diskussionen i udvalget, at der er jo flere, der har hævdet, at det er et grundigt udvalgsarbejde, der her er foregået.

[Dræbye]

Det er så en grundighed af den karakter, at stiller man ti spørgsmål af samme karakter og får det samme svar ti gange, så synes man, man har været grundig, ud fra filosofien om, at stiller man det nu tyve gange og får tyve svar af samme karakter, har man været endnu mere grundig. Jeg er ikke helt sikker på, at det kan falde ind under normal forståelse af, hvad der er et grundigt udvalgsarbejde.

Endelig appellerede fru Kirsten Jacobsen i sine bemærkninger her for et øjeblik siden til det radikale venstre i forhold til loven. Vi har ved både første og anden behandling gjort opmærksom på, at det, der er hovedproblemet, er, at vi ikke har kunnet administrere hverken denne lov eller andre boligpolitiske love i fuld overensstemmelse med vores boligpolitiske mål. Det, der nu må komme til, er en langsigtet boligpolitik, hvor man løser de fundamentale økonomiske og skattemæssige problemer omkring boligen, sådan at man også får mulighed for at tilbyde ejerboliger i lejligheder. Det er bestemt også vores boligpolitiske mål, men det andet må komme først.

Formanden:

Jeg skal for ikke at starte en lang diskussion om det vigtige proceduremæssige spørgsmål, hr. Dræbye rejste, sige, at der er en lang tradition for, at sådanne love ikke bliver underskrevet, før de tre dage er passeret, så man kan overholde både grundlovens § 72 og forretningsordenens § 15, stk. 5.

Brusvang (CD):

På centrum-demokraternes folketingsgruppes vegne har jeg her i sidste runde følgende bemærkninger:

Udgangspunktet for CD er dette, at vi er imod denne lovgivning. Vi finder, at dens sigte er forkert. Vi finder tværtimod, at der ved muligheden for udstykning i ejerlejligheder sker den spredning af ejendomsretten, som også regeringen på andre felter går så stærkt ind for.

Det næste, der er vort udgangspunkt, er, at vi i hvert fald ikke kan forstå, at denne lov skal behandles i denne sammenhæng, da vi ikke kan se forbindelsen med den økonomiske krisepåtegning, som regeringen i øvrigt har lagt frem. Vi må imidlertid se i øjnene, at

regeringen kan skaffe sig et flertal for denne lov, og derfor må vor næste opgave – når vi ikke kan hindre en urimelig lovs vedtagelse – blive at forsøge på at gøre overgangsbestemmelserne så fornuftige og rimelige som muligt.

De spørgsmål, der er stillet til regeringen under udvalgsbehandlingen, har vist, at regeringen ikke hundrede procent kan afvise, at der, hvis denne lov bliver vedtaget, vil være ejere i dette land, hvis rettigheder bliver krænket efter bestemmelsen i grundlovens § 73, stk. 1. Det har regeringen ikke på overbevisende måde kunnet afvise. Regeringen har heller ikke indtil nu kunnet stille sådanne ændringsforslag, at vi med sikkerhed kunne konstatere, at krænkelserne ikke fandt sted. Derfor er der for os, der vil tilstræbe den størst mulige balance og rimelighed i forbindelse med lovens ikrafttræden, ikke andet at gøre end at gøre brug af den særlige procedure, der er foreskrevet i grundlovens § 73, stk. 2, hvorefter $\frac{1}{3}$ af folketingets medlemmer inden for en frist af 3 søgnedage kan begære lovens ikrafttrædelse udsat til efter nyvalg.

Jeg har selvfølgelig mærket mig, at det straks er blevet mødt med voldsom protest fra regeringens side. Man kan åbenbart se i regeringen, at det ikke er et helt irrelevant synspunkt og en irrelevant argumentation, og derfor forsøger man at klandre standpunktet ved at hævde, at dette blot er et parlamentarisk drilleri. Det har vi hos centrum-demokraterne ikke villet lade sidde på os. Vi har derfor her forud for tredje behandling henvendt os til regeringen og spurgt, om den var interesseret i en forhandling med det indhold, at nok blev underskrifterne indsamlet, men at der ikke i første omgang blev gjort brug af dem, og at man brugte tiden til ved en udsættelse af forhandlingen at finde frem til sådanne bestemmelser, at det med bare nogenlunde sikkerhed kunne siges, at der ikke skulle være tilfælde tilbage, hverken 13.000 eller 2.000, hvor rettighederne blev krænket efter stk. 1 i § 73.

Vi har foretaget dette skridt for klart over for offentligheden at dokumentere, at vi ikke springer ud og bruger en hvilken som helst paragraf som et drilleri mod regeringen, når den kommer med sin lovgivning, men at vi virkelig ønsker at få afvejet, om ikke den politiske mening, regeringen har, og som alt-

[Brusvang]

så er forskellig fra vor, kan gennemføres i lovgivningen på en mere rimelig måde.

Regeringen har erklæret, at den ikke er interesseret i en sådan forhandling, men vil gennemføre sin lovgivning, sådan som vi kender den i øjeblikket med det indhold, den har nu. Jeg kan ikke se rettere, end at man ved at tage imod dette tilbud ville have sikret punkt 1: ingen krænkelse af § 73, stk. 1, om ejendomsrettens ukrænkelighed, punkt 2: at borgerne ikke efter lovens vedtagelse ville føle nogen form for usikkerhed, og punkt 3: at regeringschefen ikke kom til at svæve med en stor risiko for senere gennem en domstolsafgørelse at måtte se sine skøn underkendt.

Når regeringen totalt afviser en yderligere forhandling herom, er det regeringens ansvar og regeringens ansvar alene, at visse partier og visse medlemmer af dette ting derefter må skride til underskriftindsamling og gøre brug af disse underskrifter i henhold til stk. 2 i grundlovens § 73.

(Kort bemærkning).

Keld Andersen (KF):

Jeg vil gerne sige, at der er to muligheder for at sikre mindretalsbeskyttelse, når et forslag vedrører og indebærer ekspropriation. Den ene er den, som jeg har omtalt, i § 15, stk. 5, i folketingets forretningsorden, og den anden er den, som også har været omtalt, at få et lovforslag ud til folkeafstemning. Når man benytter den fremgangsmåde, som omtales i § 15, stk. 5, i forretningsordenen, og som jeg omtalte i mit første indlæg, udelukker man samtidig den anden mulighed, som er at få sendt forslaget til folkeafstemning, når det ikke fuldt ud kan udelukkes, at der er tale om ekspropriation. Det gør man, fordi grundlovens § 42, stk. 6, taler om, at love om ekspropriation ikke kan undergives folkeafstemning. Man udelukker altså med den fremgangsmåde, som vi har besluttet at anvende, den anden fremgangsmåde.

Det er sædvanligt, at statsministeren, når den fremgangsmåde tages i anvendelse, som jeg har nævnt, tager hensyn til en sådan henvendelse fra et mindretal, og jeg forventer, at statsministeren følger denne sædvane og først indstiller dette forslag til stadfæstelse, når nyvalg til folketinget har fundet sted og

forslaget på ny eventuelt er vedtaget af det derefter sammentrædende folketing.

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

At jeg beder om ordet, skyldes dels formandens bemærkning til mig, dels hr. Keld Andersens bemærkninger nu.

Det, som jeg påpegede i mit indlæg, var, at der ikke behøver at være nogen uforenelighed mellem anvendelsen af de to bestemmelser. I det notat fra justitsministeriet, som er tilknyttet betænkningen, er det jo også fremhævet, at det i tvivlstilfælde er statsministeren, der tager stilling til, om loven er omfattet af ekspropriationsbestemmelsen i § 73. Hvis nu man gennemfører proceduren på en sådan måde, at statsministerens svar kommer, inden de tre søgnedage er afviklet, og man derefter fra dem, der har krævet udsættelse efter ekspropriationsparagraffen, tager det til efterretning og gerne vil have forslaget til folkeafstemning, skulle der være mulighed for det, men det kræver stor praktisk imødekommenhed, hvis man skal nå det inden for de tre søgnedage.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg vil da godt sige til hr. Dræbye, at det forudsætter da også en helt usædvanlig uanstændighed hos de partier, som nu taler om at få forslaget betragtet som et ekspropriationsforslag. Det vil da være en fantastisk situation, hvis de først plæderer for, at efter deres opfattelse er det et ekspropriationsforslag, og hvis så statsministeren siger, at det er det ikke efter hans opfattelse, så siger de: nå ja, men det er det nok heller ikke alligevel, så nu vil vi have det sendt ud til folkeafstemning, for man kan ikke sende ekspropriationsforslag til folkeafstemning. Jeg kan forestille mig meget fra borgerlig side, men jeg kan ikke forestille mig, at de vil spille sådan et dobbeltspil.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Hr. Dræbye har uret på ét punkt, som gør, at det ikke kan lade sig gøre at bruge begge

[Kirsten Jacobsen]

regler. Det er ikke statsministeren, der træffer afgørelsen. Det er statsministeren, der tager ansvaret, og derefter er det domstolene, der træffer en afgørelse. Derfor er det soleklart, at man kan ikke have det synspunkt, at der er ekspropriationselementer i loven, og når så statsministeren siger, at det er der ikke efter hans opfattelse, skulle vi sige, at statsministeren har givet os en bedre begrundelse for at fravige vores synspunkt end justitsministeren efter 4, 5, 6, jeg ved ikke hvor mange forskellige svar. Derfor er det efter min mening fuldstændig udelukket, at man kan sende forslaget ud til folkeafstemning. Når man klart har begrundet, at man mener, der er ekspropriationselementer i loven, må det til syvende og sidst være en domstol, der afgør, hvorvidt det er ekspropriation eller ej, og så må statsministeren selvfølgelig stå til ansvar for det, han har ment, dengang han stadfæstede loven.

(Kort bemærkning).

Svend Erik Hovmand (V):

Ganske vist drejer denne diskussion sig om væsentlige juridiske problemer, men jeg synes ikke, man skal køre den ud på et sidespor, som der her lægges op til det fra hr. Dræbyes side.

Der har ikke været og der vil ikke blive tale om, at vi fra venstres side i hvert fald vil gå ind i spørgsmålet om folkeafstemning i denne sag; det vil jeg klart understrege.

Wilhelm (VS):

Den forudsætning, hr. Gert Petersen just nævnte måtte være til stede, tror jeg såmænd er til stede hos de pågældende partier – det skal jeg komme tilbage til om lidt. Når man ikke vil benytte den anden mulighed, er det selvfølgelig, fordi man ved, at det ved en folkeafstemning vil falde med et brag.

Vi er ikke særlig tilfredse med den ejerlejlighedsstoplovgivning, der kommer her, og det er især to væsentlige punkter, man ikke har gjort noget ordentligt ved. Den ene er, at man stadig væk har fri udstykning for byggeri efter 1966; det er aldeles ubegrundet. Det andet er – og det skal man nok få sit bøv! med i ethvert fornuftigt byfornyelsesprojekt – at man ikke har villet gribe ind over for de 65.000 allerede udstykkede, men endnu ikke

solgte ejerlejligheder. Det er de to væsentlige anker mod denne lovgivning.

Hvis vi så ser på det område, der er tilbage, det private udlejningsbyggeri, som ikke allerede er udstykket, og som er opført før 1965, er der kommet et, må jeg sige, ret godt stop. Det er ikke uden overgangsproblemer, og jeg kan da godt sige, at vi havde uden betænkelighed stemt for og har jo også undervejs arbejdet for et stop, der var aldeles uden overgangsbestemmelser, altså et stop, der sagde fra fremsættelsen: det, der ikke er tinglyst, kan ikke tinglyses. Jeg skal i denne sammenhæng gøre opmærksom på, at vi fik også at vide af Advokatrådet, da de mødte op i deputation i udvalget, at i stedet for de overgangsbestemmelser, ministeren først havde foreslået, ville man fra Advokatrådets side foretrække en ordning helt uden overgangsbestemmelser, og det kan jeg kun forstå sådan, at fra fremsættelsen var der, ligegyldigt hvad folk havde lavet af dispositioner og forberedelser, ingen videre tinglysning mulig. Så skarp er den ikke, men den er da blevet ret solid alligevel.

Fru Kirsten Jacobsen sagde, at hun forstod ikke logikken i, at man ved at reducere 13.000 mulige udstykninger i ministerens overgangsforslag i første omgang til 2.000 mulige udstykninger i ministerens overgangsbestemmelser i anden omgang havde fjernet nogle af de juridiske betænkeligheder. Ja men det må være, fordi fru Kirsten Jacobsen ikke har fulgt med i, hvad der er foregået, for de juridiske betænkeligheder og det, der førte til, at ministeren undervejs stillede et ændringsforslag, der udsatte fristen med 3 måneder, var jo de juridiske og ekspropriationsmæssige betænkeligheder, der lå i en hel kategori, som er fjernet nu, nemlig den kategori, der opfylder alle betingelser, men ikke kan nå gennem en tinglysningskø. Det var betænkelighederne omkring fristen 1. marts og den samme betænkelighed, som ville have været der, hvis ministeren, som han foreslog en overgang, havde udskudt denne frist til 1. juli. De betænkeligheder, der ligger i, at man, selv om man opfylder alle betingelser, af rene og skære administrative grunde ikke kommer igennem med sin tinglysning, er totalt fjernet i det, der nu er blevet resultatet, og det er sket samtidig med, at der er færre ejendomme, der kan anvende overgangsbestemmelserne. Der er ikke spor brist i den

[Wilhelm]

logik, det er bare et bedre håndværk end det, der først blev lagt frem fra ministeriets side.

Må jeg samtidig sige til fru Kirsten Jacobsen, at efter min erindring var det, den aften vi afgav tillægsbetænkning, en udtrykkelig aftale, at justitsministeren som bilag til sit svar henviste til og vedlagde notatet fra justitsministeriet. Der har været meget fup i betækningsafgivelser ind imellem, men jeg mener ikke, der har været det i denne sammenhæng.

Samtidig vil jeg godt sige til hr. Brusvang, som jo slet ikke har fulgt hele denne sags træning, spørgsmål og besvarelser, at det måske er forståeligt, at han laver sådan en kapitalbrøler, som han gør her, når han taler om, at det er mindre væsentligt, om det er 13.000 eller 2.000, der kan blive ramt af ekspropriationsbestemmelserne. Ja men de 13.000 og de 2.000 er jo lige netop dem, der i hvert fald ikke kan blive ramt, for det er dem, der kan slippe gennem overgangsordningen; det er de tal, der er kommet for, hvem der kan slippe igennem, altså præcis det modsatte af det, hr. Brusvang åbenbart går ud fra, når han nu skal til at tryllekaniner.

Så var der det, hr. Gert Petersen sagde om forudsætninger vedrørende de borgerlige. Den ubegrænsede uanstændighed, han talte om, mener jeg bevisligt er til stede. Der blev gennemført en lovgivning her i tinget i 1970. Det var et stop for ejerlejligheder helt op til 1960, uanset hvordan folk havde disponeret i forvejen, og det gav en tinglysningsfrist på 4 måneder. Der er folk tilbage i de grupper, som stemte for den lov under VKR-regeringen. Det drejer sig i den konservative gruppe om hr. Palle Simonsen, hr. Poul Schlüter, hr. Ninn-Hansen, fru Gerda Møller, hr. Burgdorf og hr. Stetter. De stemte for den lov i 1970, og nu er de ved at samle underskrifter for, at en fuldstændig tilsvarende overgangsbestemmelse, som på ét punkt er mildere, nemlig at ingen kommer i kø ved tinglysningen, skulle være ekspropriation. Jeg synes, vi savner en forklaring fra de mennesker.

Det samme gælder i venstres gruppe hr. Jens Peter Jensen, hr. Enggaard, hr. Kofoed, fru Nathalie Lind og hr. Arne Christiansen og fra CDs gruppe hr. Erhard Jakobsen. Hr. Erhard Jakobsen stemte ikke for, ganske vist, men hævdede heller ikke, at det var ekspropriation; han befandt sig dengang i S' grup-

pe, der ikke var med til at lave indgrebet i 1970. Der er ingen forskel til den skrappe side, mens der er én forskel til den mildere side, nemlig at ingen kommer i kø ved tinglysningen. Det kunne de risikere dengang, for da havde man en skrap 4 måneders tinglysningsfrist.

Der er i dagspressen nævnt nogle forskelle, som disse underskrivere påberåber sig, bl. a. er det nævnt, at man kan sige, at dér, hvor der er tilbudspligt, er der ikke nogen problemer, for dér har man ingen velerhvervet rettighed. Ja men i 1970 var der ingen tilbudspligt, og da var der ikke noget, der kunne gøre, at man sagde, at de og de, der ikke har opfyldt forpligtelserne, har ingen velerhvervede rettigheder. Det er de andre, det drejer sig om, det er dem, man kan tale om ekspropriation i forhold til.

Ja men dem, I stoppede i 1970, kommer alle sammen under den betingelse, at de havde en fuldstændig ubegrænset rettighed til at udstykke, indtil man lavede loven og tinglysningsfristen. Alligevel stoppede I dem, og der var ingen af jer, der kaldte det ekspropriation.

Hele dette hykleri om velerhvervede rettigheder har vi jo set demonstreret her til formiddag. De samme partier har uden betingelser stemt for et lønstop, der har frataget folk velerhvervede rettigheder med hensyn til deres anciennitetslønstigninger, med hensyn til aftaler, der er indgået før, men som først skulle indløses nu, med hensyn også til noget, der i hvert fald principielt hører under ekspropriationsbestemmelser, hvad lønninger jo ikke gør i et borgerligt samfund, naturligvis, nemlig pensionsberettigelser. Det har man også grebet ind over for her i formiddag uden nogen som helst kvababbelse.

Man taler om retssikkerhed. Jeg har aldrig hørt de partier interessere sig for noget med retssikkerhed, når det drejede sig om enkeltpersoners private integritet, når det drejede sig om, at man ikke skulle kunne omgå grundlovens 3 dages bestemmelse ved i stedet at varetægtsfængsle folk i 7 dage. Der var ingen betænkeligheder fra den side i salen, når det drejede sig om at isolationsfængsle folk, der principielt er uskyldige, indtil de er dømt. Vi har aldrig hørt kvababbelser fra den side af salen, når det drejer sig om enkelte, svage menneskers retsstilling her i samfundet. Men her, hvor det drejer sig om for-

[Wilhjelm]

muerettigheder, om kapitalrettigheder, ikke engang om nogle, man har i forvejen, men om gevinstmuligheder, der bliver grebet ind over for, hører vi hele balladen om retssikkerhed og om velerhvervede rettigheder. Magen til hykleri!

Jeg vil sige til sidst, at jeg går ud fra, at socialdemokratiet ikke kan gøre knæfald over for dette. Det er ikke nogen ekspropriationslov, lige så lidt som det måtte have været det i 1970. Skaden var til at overse, hvis socialdemokratiet faldt på knæ. Vi ville øjeblikkelig komme med et forslag, som vi har været fremme med før, nemlig at tinglysningsafgiften for ejerlejligheder skulle være 100.000 kr. Så havde vi fået det stoppet, indtil der var holdt valg igen osv. Så var skaden i hvert fald afbødet. Men der er større skader end som så, hvis socialdemokratiet falder på knæ over for dette. Hvis man ved statsministerens beslutning siger, at dette er en berettiget underskriftindsamling, så får det meget vidtgående konsekvenser i retning af at indskrænke lovgivningsmulighederne over for fiduser, over for spekulation. Jeg tror, det ville gøre det uendelig meget vanskeligere senere med det præcedens, der så ville være skabt, at lave noget som helst fornuftigt på værdistigningsafgiftsområdet. Velerhvervede rettigheder, som folk kunne forvente ud fra den hidtidige lovgivning, ikke sandt? Imod fradragssanering? Ja men folk har jo spekuleret i de fradrag i tillid til den gældende lov! Imod fondsfiduserne, imod afskrivningsregler for trusseredere osv. Der er jo altid nogle, der har disponeret ud fra disse gevinstmuligheder, og det ville simpelt hen gøre det uendelig meget vanskeligere, hvis man for at undgå lidt bøvl med dem derovre nu skulle sige: skidt med det, nu bøjer vi os for det dér; vi tager slet ikke stilling til, om det er ekspropriation, men trækker det på en eller anden måde. Det ville selvfølgelig skabe præcedens, og det ville vanskeliggøre, om ikke umuliggøre, ethvert indgreb i fremtiden mod spekulationsgevinster.

Til sidst synes jeg, det er nyttigt, at fronterne er blevet trukket op på denne måde, at de borgerlige er gået helt grassat, og jeg finder, det vil være ret fantastisk efter dette lærestykke, hvis socialdemokratiet fastholder, at man kun i de mere gennemgribende ting vil samarbejde med de folk, der har oprådt på denne måde i den sag.

(Kort bemærkning).

Keld Andersen (KF):

Jeg vil gerne gøre hr. Wilhjelm opmærksom på, at det lovforslag, vi behandler her, er et lovforslag om ejerlejligheder, som hedder L 4, og ikke VKR-regeringens forslag fra 1970 om ejerlejligheder eller andre ting, som hr. Wilhjelm var inde på.

Jeg tiltror ikke mig selv så store evner, at jeg under en kort bemærkning heroppefra kan forklare hr. Wilhjelm tingenes rette sammenhæng, men hr. Wilhjelm burde vide, at der på en række områder er forskel på det lovforslag, vi har til behandling her, og så det lovforslag, der blev fremsat dengang. Bl. a. var der ikke dengang tale om, at nogle ting skulle være iværksat fysisk og næsten med tilbagevirkende kraft. Det er en væsentlig forskel, hr. Wilhjelm.

(Kort bemærkning).

Brusvang (CD):

Hr. Wilhjelm's fordrejning af mine udtalelser skal jeg lade ligge, men jeg kan forsikre hr. Wilhjelm, at hvis der nogen sinde skulle ske det, at hr. Wilhjelm skulle forstå, hvad jeg har sagt, og være enig, så ville jeg omgående undersøge, hvad jeg har sagt forkert.

Til fru Kirsten Jacobsen: jeg har med interesse bemærket den redegørelse, fru Kirsten Jacobsen gav med henblik på anvendelsen af grundlovens § 42, og den afvisning, som fru'en gav udtryk for. Jeg skal ikke gentage argumentationen. Den er jeg enig i. Jeg er også enig i konklusionen, men jeg har taget ordet for yderligere at fremføre det argument for ikke at anvende § 42, at centrum-demokraternes folketingsgruppe principielt er imod, at almindelig lovgivning skal bringes ud til folkeafstemning. Det er spørgsmål, der skal klares her i salen.

(Kort bemærkning).

Wilhjelm (VS):

Med hensyn til hr. Brusvangs udtalelser var de soleklare i al deres misforståethed, men det vil jeg overlade til folk selv at vurdere, når de ser fortrykket.

Når jeg har taget ordet, er det, fordi jeg har begået en fejl, får jeg at vide. Fru Karen Thurøe Hansen var også med til at stemme

[Wilhjelm]

for ekspropriationsloven i 1970, og det er for så vidt interessant, for nu er de 12, så hvis der var en smule anstændighed i dem, var man altså nede på 59 ved den underskriftindsamling.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg vil gerne sige til hr. Wilhjelm i al hans misforståethed vedrørende grundlovens § 73, stk. 2, og sammenligningen med 1969-70: Grundlovens § 73, stk. 2, giver et mindretal i et hvilket som helst folketing ret til at samle 60 underskrifter og begære et forslag udsendt, til et nyt folketing har taget stilling til det. Den samme mulighed havde det pågældende folketing i 1969-70. Når man gennemlæser forhandlingerne, ser man, at der ikke var en eneste røst, hverken i socialdemokratiet eller i SF, som rejste spørgsmålet med én sætning, og det må jo betyde, at udvalgsarbejdet dengang klart havde tilkendegivet over for socialdemokratiet og de andre partier, at der ikke dengang var tale om bestemmelser, som havde ekspropriativ karakter.

Arne Bjerregaard (KrF):

Vi er stadig væk enige i målsætningen om stop for udstykning af ejerlejligheder, men jeg må også sige, at vi er ikke tilfredse med, at der ikke er taget tilstrækkeligt hensyn til de borgere, der har handlet i tillid til gældende lovgivning. Vi er ikke imod, som nogle har påduttet os de sidste dage, at folk får lov til at eje deres egen bolig, overhovedet ikke. Men jeg er nødt til at sige nok en gang, at vi erkender sammenhængen i den økonomiske situation. Det er, som om man altid herinde vil behandle lovforslagene uafhængigt af hinanden, og det er problemet med at få en ordentlig økonomisk politik i dette land. Vi anser dette lovforslag som et led i at skabe forudsætningen for at kunne føre en økonomisk politik, som er nødvendig i denne tid.

Det er nødvendigt – for at gentage, hvad jeg sagde sidst – at der skabes den forudsætning hos vores lejere, at de kan leve trygt i deres lejlighed, når man nu vil pådutte dem, hvad vi er nødt til, at holde en indkomststigningspause i 3-4 år. Hvad enten vi piber eller synger, er vi nødt til at være med til at gennemføre en sådan, og så må vi også skabe forudsætningen for det.

Jeg har følt en erkendelse af hos socialdemokratiet – jeg synes, jeg har manglet den hos mine kære venner ovre mod højre – at man også på det skattepolitiske område er nødt til at skabe en fordelingspolitik, som er forudsætningen for, at man kan gennemføre den indkomstpolitik, som er nødvendig, og jeg må gentage, at dette forslag er et led i at skabe forudsætningen for, at der kan føres den nødvendige økonomiske politik her i samfundet i denne tid.

Når visse partier nu vil hindre forslagets gennemførelse under henvisning til grundlovens § 73, stk. 2, påtager de sig et stort ansvar, fordi disse partier er med til at hindre mulighederne for at føre den indkomstpolitik, som de selv har ønsket at få gennemført. Derfor synes jeg nok, at disse partier skulle tænke sig om nok en gang og i stedet for at skabe konfrontation i dette ting være med til at skabe det fornødne samarbejde i den økonomiske situation, vi står i. Jeg synes, det var mere vigtigt end dette ping-pong-spil om paragraffer i grundloven.

Lad mig så også sige, at det er beklageligt, at statsministeren ikke vover at afvise, at forslaget berører bare et hjørne af grundlovsbestemmelsen med hensyn til ekspropriation, for, hvis statsministeren ikke gør det, er der mulighed for om kort tid at få en regeringskrise, og jeg er overbevist om, at det ikke er det, vi har brug for. Kristeligt folkeparti har netop prøvet på her at række hånden til et fornuftigt samarbejde om de nødvendige ting. Derfor er det ikke en regeringskrise, vi har brug for, det er mere vilje til at samarbejde om de nødvendige forudsætninger, i første række for at skabe en langsigtet økonomisk politik.

Jeg synes derfor, som jeg sagde ved behandlingen af ændringsforslagene, at det kunne være en udvej, hvis regeringen ville overveje at afbryde forhandlingerne og sende forslaget tilbage til udvalget. Der må være en mulighed for, at vi i dette ting kan snakke os til rette om problemerne. Jeg mener ikke, det er nogen bøjen knæ for nogen. Det er en hensyntagen til den udfordring, der ligger til os, og jeg gentager: for at skabe forudsætningen for en løsning af de problemer, som samfundet eller befolkningen har sat os herind for at løse.

Men man kan selvfølgelig blive bange for, at der hverken fra venstre eller højre side er

[Arne Bjerregaard]

vilje til at erkende de grundlæggende forudsætninger for en økonomisk politik, også med hensyn til dette forslag, og derfor må jeg nærmest opfatte de taler, som har lydt fra begge sider, om, at grunden til, at de ville prøve på at komme ind i dette ting, var, at de ville ind for at skabe forudsætninger for en ordentlig økonomisk politik, som det rene gas, som kun havde magtpolitisk formål.

Lad mig så sige om selve forslaget, at jeg kan jo nok ikke gøre ret meget indtryk på tinget, så det ændrer opfattelse eller i alt fald prøver på lidt mere i samarbejdets ånd at få en ordentlig start på denne samling; det nytter nok ikke noget. Men vores stilling er i alt fald klar. Vi ønsker på samarbejdets vilkår at være med til at fremme den bedst mulige lovgivning til gavn for de fleste mulige i dette land.

Men om selve lovforslaget må jeg sige, at efter afstemningen forleden og i dag er jeg nødt til at meddele, at vi ikke kan tage medansvar for lovforslaget, men vil undlade at stemme.

Flygaard (DR):

Retsforbundet havde gerne set en skærpelse af det foreliggende lovforslag, jfr. vore afstemninger omkring ændringsforslagene, idet vi gerne vil pege på, at vi også havde ønsket et stop for udstykning af lejligheder efter 1966. Det er min opfattelse, at spørgsmålet om ekspropriation bliver trukket frem fra borgerlig side for at aflede fra det, der er sagens kerne, nemlig spørgsmålet om lovforslagets sociale problematik. Vi har behov for et forbud mod udstykning i ejerlejligheder, så længe vi har de urimelige forhold omkring parcelhusbeskatningen, så længe vi mangler en rimelig behandling af de almennyttige boligselskaber, og så længe vi mangler en renteskatteordning.

Jeg skal gentage, at retsforbundet vil stemme for lovforslaget her ved tredje behandling.

Christoffersen (V):

Om et øjeblik må man formode, at det meget omdiskuterede lovforslag bliver vedtaget. Så sidder statsministeren med et særligt problem – det skal jeg ikke fordybe mig i. Der er jo givet mange gode råd til statsmini-

steren om, hvordan han skal løse det problem.

Det giver mig anledning til at sige et par ord til statsministeren, at man nu afslutter arbejdet med de 5 midlertidige love, fordi det jo på en måde danner indgangen til en række forhandlinger, regeringen skal føre i de kommende uger med forskellige organisationer. Jeg har forstået, at så vender regeringen tilbage til folketinget med forslag om en langsigtet økonomisk politik. Det ser vi naturligvis alle sammen frem til med forventning, med interesse. Regeringen blev dannet uden en fast aftale. Statsministeren holdt sin åbningstale uden at oplyse, hvad der var indholdet i den langsigtede politik. Regeringen får nu sin tænkepause. Jeg tror, man med god ret kan sige, at folketinget giver regeringen fair play, måske endda mere end det, for den midlertidige lovgivning gennemføres også med et skiftende flertal.

Selv om regeringen altså ikke har ønsket nogen vejledning fra folketingets side, var det måske alligevel nyttigt at sige et par ord til statsministeren, inden forhandlingerne med organisationerne begynder, og inden regeringen begynder at lægge sig fast på, hvad den vil møde op med her i folketinget. Jeg har tre bemærkninger, jeg synes der er grund til at gøre.

Den første skal være, at det er klart, at det, regeringen kommer med, nødvendigvis må blive bedømt som en helhed og i sin helhed. Hvad regeringen kommer med vedrørende indkomstudvikling, omkostningsudvikling, skattepolitik, eventuelle tanker om påbegyndelse af obligatorisk udbyttedeling, ØD, den udgiftspolitik, regeringen lægger op til, det må naturligvis, sådan som det er forløbet, blive betragtet som et hele. Jeg har forstået, at det gør regeringen også selv.

Den næste bemærkning, der kan være grund til at komme med, er, at hvad der gennemføres som følge af regeringens initiativer og forhåbentlige initiativer, det har vi forstået skal være noget, som skal anlægge et perspektiv. Men det er lige så klart, at uanset hvad det er, regeringen kommer med, og uanset hvilket flertal der bærer det igennem til sidst, vil det ikke være tilstrækkeligt, for så vil den situation, der dermed er tilvejebragt, ustandselig skulle følges op og konsolideres. Derfor var der nok grund til at sige til statsministeren, at det, regeringen har brug

[Christophersen]

for, er ikke alene et samarbejde eller et flertal om nogle uger, men det er en situation, som gør det muligt at gennemføre noget, som er bæredygtigt mange måneder, måske flere år frem. Det er regeringen, som alene afgør, om den situation tilvejebringes. Det afgør den ved sit valg af forslag. Det afgør den ved den helhed, den lægger frem. Det afgør den ved sit valg af arbejdsform og ved den måde, den behandler folketinget på.

Den tredje bemærkning, jeg godt ville gøre, er, at det er ikke oppositionen, der har brug for regeringens bistand i denne situation, men omvendt, og derfor tror jeg ikke, regeringen må forvente – i hvert fald ikke forvente af os – at den med baggrund i den økonomiske nødvendighed, den står over for, kan opnå indrømmelser fra os på det ideologiske felt, indrømmelser som en art pris for at føre en nødvendig økonomisk politik, som det må være i regeringens egen soleklare, velforståede interesse at gennemføre.

Jeg synes, jeg ville sige disse ting, idet der er et gammelt ord, som siger, at forord bryder ingen trætte. Jeg håber, statsministeren vil lægge sig dem på sinde i god tid, inden han i eftermiddag har det første møde med en række organisationer.

Formanden:

Hvis vi skal følge den praksis, som skiftende formænd har fulgt, er jeg nødt til at gøre opmærksom på, at det er lovforslag nr. L 4, vi behandler, og at dette indlæg nok vanskeligt kan indpasses under forretningsordenens regler om debatter her i tinget. Jeg håber, følgende talere vil tage det efterretteligt.

Gert Petersen (SF):

Jeg kan berolige formanden med, at jeg har et helt klart udgangspunkt i det lovforslag, som vi her behandler, nemlig lovforslaget om ejerlejligheder.

Jeg vil godt beklage, hvis det, jeg tidligere fik sagt, kom til at lyde, som om jeg udstedte en slags anstændighedsattest til det nyskabte firkløver, der vil have denne sag behandlet som en ekspropriationslov.

Jeg skulle naturligvis have sagt, at så tåbelige er de ikke. Det har ikke noget med anstændighed at gøre. Hr. Wilhjelm har helt ret i, at en række af de samme folketingsmed-

lemmer, som for år tilbage var med til at gennemføre en tilsvarende lov, dengang ikke havde de indvendinger og ikke talte om ekspropriation, sådan som de taler om nu, men de er ikke så tåbelige, at de vil have loven sendt ud til folkeafstemning, for så ved de, at loven vil blive vedtaget og deres eget initiativ vil lide et drønende nederlag. Derfor er det ekspropriationen, de nu kører på for at prøve på at forhindre denne lovgivning.

Det tagne initiativ, hvorefter man bringer ekspropriationsspørgsmålet ind i billedet, giver behandlingen af dette lovforslag nogle yderligere aspekter, som naturligvis rækker ud over det rent tekniske i forbindelse med lovforslaget. Det kan også berøre de umiddelbare økonomiske, sociale og andre virkninger af det. Derfor vil jeg da godt sige til statsministeren, at vi håber sandelig ikke, han giver efter for denne pression. Der er tale om en usaglig og utilstodelig pression fra nogle partier, der åbenbart er i stand til at gribe til de yderste prokuratortricks for at forhindre en lovgivning med et rigtigt socialt sigte.

Når man vil gribe til den slags udveje, søge den slags udveje, hvad kan vi så ikke vente os i de kommende måneder fra disse partiers side? Hvis statsministeren giver efter for denne pression, hvad kan han så, hvad kan regeringen så ikke vente sig i de kommende måneder fra de partiers side? Så vil man i sandhed opleve, hvordan de partier, der tabte valget, vil begynde at optræde som sejrherrene og begynde at optræde som dem, der skal diktere udviklingen, diktere flertallet i dette folketing.

Så meget kan vi lære af den episode, som vi er vidne til nu, og derfor synes jeg, det er helt afgørende fundamentalt vigtigt, at statsministeren siger nej til at anerkende det initiativ, som disse partier nu har taget. Det er ikke alene politisk vigtigt, det er også sagligt rigtigt, når statsministeren siger et sådant nej.

Jeg vil godt gøre et par bemærkninger til det sidste indlæg. For det første synes jeg, regeringen skal overveje, når det drejer sig om de kommende måneders politik i det hele taget, hvad det er for en slags makkere, den finder på den side i salen, hvad det er for partier, hvor de vil hen, til hvilke yderligheder de vil gå for at påtrykke en samlet politik, som der tales om, et asocialt stempel. Dernæst vil jeg understrege, at jeg tror, stats-

[Gert Petersen]

ministeren og regeringen, når man nu går til disse forhandlinger i dag et andet sted her i byen, gjorde klogt i at tænke på det, gjorde klogt i at overveje at skifte heste i vadestedet. Det har tidligere vist sig at være en god idé. Opgiv den lønindgrebslinje, som disse partier, der nu afslører sig selv som det, de er, jo går så ivrigt ind for, og gennemfør en økonomisk politik – også med hurtigvirkende indgreb, men uden den slags.

Men under alle omstændigheder vil jeg godt understrege, at SF er ikke ultimativ, vi kan godt acceptere, vi kan leve med et skiftende flertal, men det ved jeg ikke om partierne til højre i salen kan, de er jo både ultimative og meget overmodige i deres optræden, som vi oplever det nu. Under alle omstændigheder: vi vil ikke slippe reformpolitikken, og vi appellerer stærkt til regeringen om ikke at slippe den. Det gør man, hvis man nu giver efter for den pression, som man er udsat for.

Formanden:

Jeg må endnu en gang minde om, at det ikke er den langsigtede politik, men lovforslaget om ejerlejligheder, der er til behandling.

Niels Helveg Petersen (RV):

Efter hr. Christophersens spontane indlæg – som TV også spontant var til stede for at optage – skal jeg da også gøre et par bemærkninger om denne kortsigtede hastelovgivning, der nu gennemføres.

Vi står ved afslutningen af det. Det radikale venstre har vistnok som eneste parti bidraget til at føre den samlede pakke igennem, mens højre og venstre side har sikket og sakket. Vi mener, der var behov for den tænkepause. Vi er ikke særlig imponerede af indholdet af den tænkepause. Vi kan være lidt bekymrede for, at det tog regeringen 14 dage at producere disse 5 lovforslag, og at den kun har 3 uger til at producere det langsigtede. Hvis kvaliteten af det langsigtede ikke er bedre end kvaliteten af det kortsigtede, så er det ikke tilfredsstillende.

Jeg vil gerne have sagt ved denne lejlighed, at vor støtte til tænkepausen, som er nødvendig, betyder ikke, at vi ikke vil stille meget store krav netop til det langsigtede. De kortsigtede indgreb, vi gennemfører nu, er

værre end ingenting, hvis ikke det langsigtede får betydelig mere sammenhæng og mere konsekvens.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Under debatten er der rejst det spørgsmål, om regeringen vil indstille det vedtagne lovforslag til stadfæstelse, uanset at en tredjedel af folketingets medlemmer måtte kræve, at lovforslaget først indstilles til stadfæstelse, når der er sket nyvalg og et nyvalgt folketing på ny har vedtaget det. Det er jo grundlovens § 73, stk. 2, man påberåber sig.

Jeg vil gerne sige, at ved lovforslag af denne art vil der vel være en eventuel mulighed for, at erstatningsspørgsmål under konkrete, atypiske omstændigheder kan blive søgt gennemført, men det vil efter min bedste overbevisning være atypiske omstændigheder.

Jeg vil derfor sige, at regeringen har den opfattelse, at vi ikke kan acceptere, at en velmotiveret lovgivning stoppes. Den bør gennemføres. Jeg vil slå fast, at dette lovforslag, således som også justitsministeren har givet udtryk for, efter regeringens opfattelse ikke kan anses for undergivet de særlige regler om ekspropriationslove i grundlovens § 73, stk. 2. Lovforslaget vil derfor blive indstillet til stadfæstelse, hvis det bliver vedtaget her ved tredje behandling i folketinget.

Jeg kan sige, at det er en selvfølge, at der vil gå 3 dage inden stadfæstelsen. Derfor er det et meget kunstigt problem, som flere af ordførerne har taget op ved denne lejlighed. Der må gå 3 dage, for ellers ville jeg netop handle imod grundloven, og det er jo det, som jeg gerne vil understrege at jeg ikke har nogen som helst tanke om.

Jeg vil gerne sige til hr. Christophersen, at jeg er meget taknemlig for den udtalelse, hr. Christophersen kom med, at regeringen ville få fair play. Hr. Christophersen sagde også, at man måske havde givet for meget fair play. Jeg tager det altså som noget positivt, at man vil give os fair play. Jeg forstår, at den seneste aktion også er et udtryk for fair play over for regeringen.

Jeg er opmærksom på den udtalelse, hr. Christophersen kom med, at jeg ikke kunne vente ideologiske indrømmelser hos venstre. Til det vil jeg blot sige, at derfor behøver den fremtidige og langsigtede politik jo ikke at være idéløs, og det er det, regeringen vil lægge vægt på at den ikke bliver.

Glistrup (FP):

Statsministeren har ret i, at han skal bruge disse 3 dage, før han kan træffe sin afgørelse, men jeg vil meget stærkt opfordre ham til, at han så også tænker sig om i disse 3 dage, således at han ikke, når de 3 dage er gået, reagerer på samme måde, som han gjorde her, hvor han holdt en tale som partiformand for socialdemokratiet. Når de 3 dage er gået, skal han træffe sin afgørelse i sin egenskab af statsminister for hele Danmarks rige, og dér er det nødvendigt for ham, at han viser ydmyghed over for grundloven.

Selv om han måtte få et flertal i dette ting, har grundloven altså disse sikringsregler til betryggelse af mindretallet, og der er ikke nogen som helst tvivl om, at ekspropriation i grundlovens § 73, stk. 2, betyder præcis det samme som det, der er omhandlet af § 73, stk. 1. Når statsministeren derfor kan stå her og sige, at der er særlige – for ham at se atypiske – tilfælde, som vil komme ind under § 73, stk. 1, så er det det samme som at sige, at så er dette lovforslag også omfattet af § 73, stk. 2. Nogen mellemvej gives ikke. Det er ikke sådan, når grundloven dels i § 42, dels i § 73, stk. 2, taler om lovforslag om ekspropriation, at det så skal forstås på den måde, at hvis 96 pct. eller 97 pct. eller en eller anden brøkdel ikke kan anses for ekspropriation, ja, så er lovgivningen ikke omfattet af grundlovens § 73. Når der overhovedet – og det anerkendte statsministeren i det indlæg, han her afgav – er noget som helst i dette lovforslag, om det så kun var 1/1000 promille, der er omfattet af § 73, så er det et tilfælde, hvor man skal bruge § 73, stk. 2, og ikke grundlovens § 42 om folkeafstemning.

Derfor vil jeg lægge statsministeren på sinde, at han bruger sine 3 dage til virkelig at tænke sig om i. Det tiltrænger han efter det indlæg, vi nu har hørt fra socialdemokratiets partiformand.

Arne Melchior (CD):

Selv om ordene var rettet til hr. Christophersen, føler jeg trang til at sige til statsministeren, at jeg ikke stiltiende kan acceptere at blive kaldt for unfair, fordi man bruger en bestemmelse, som findes i grundloven. Jeg hørte i går statsministeren sige i radioen, at partier i folketinget ville benytte alle mulige og også umulige metoder til at hindre gen-

nemførelsen af dette lovforslag nu. Jeg fandt allerede denne bemærkning om »umulige metoder« om en sikringsbestemmelse i grundloven for ikke egnet for en statsminister, som hele landet skal kunne se op til, og skærpelsen i dag, hvor statsministeren kalder os unfair, bør ikke kunne passere, så meget mere som jeg ikke har hørt statsministeren påstå, at denne lov har nogen sammenhæng med de stoplove, som regeringen i øvrigt har anset for nødvendige af hensyn til landets økonomiske situation og den kommende lovgivning. Derfor denne beklagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 100 stemmer mod 69; 4 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Eneste behandling af:

Indstilling fra udvalget for forretningsordenen angående folketingets samtykke i henhold til grundlovens § 57. (Glistrup).

(Beslutningsforslag nr. B 1. Fremsat 9/11 79 i betænkning fra udvalget for forretningsordenen).

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Som det fremgår af betænkningen, har et mindretal (fremskridtspartiet) stillet forslag om, at sagens behandling standses, og at sagen henvises til fornyet behandling i udvalget. Motiveringen herfor er nærmere angivet i betænkningen. Jeg agter at følge en anmodning fra mindretallet om, at mindretallets forslag sættes til forhandling og afstemning først.

Hvis nogen ønsker at udtale sig om dette spørgsmål, vil der blive givet adgang til en forhandling herom med en taletid på 2 minutter.

Forhandling